

جایزه صلح نوبل ۲۰۰۳

بهرام رحمانی

bamdadpress@swipnet.se

کمیته صلح نوبل نروژ، در تاریخ ۱۰ اکتبر ۲۰۰۳ اعلام کرد که جایزه صلح نوبل را به خانم شیرین عبادی حقوق دان و مدافع حقوق کودکان و زنان، تقدیم کرده است.

اعلام اعطای جایزه صلح نوبل به خانم شیرین عبادی در روز جمعه، در صدر اخبار خبرگزاری های جهان قرار گرفت. کمیته صلح نوبل که در اسلو پایتخت نروژ مستقر است، درباره اعطای این جایزه به خانم عبادی اعلام کرد: «این جایزه به خانم عبادی در زمینه حقوق بشر و ترویج دموکراسی در ایران، به ویژه در مورد حقوق کودکان و زنان اعطا شده است. این کمیته همچنین اعلام کرده است: عبادی به عنوان یک وکیل، قاضی، نویسنده و فعال حقوق بشر در ایران و در خارج از این کشور همواره موضعی شفاف و صریح داشته است. کمیته صلح نوبل می افزاید: عبادی انسان شجاعی است که هرگز به تهدیدها علیه جانش اعتنایی نکرده است. شیرین عبادی بانوی ۵۶ ساله، نخستین زن ایرانی است که توانست به این جایزه دست یابد. جایزه اعطا شده به او، مبلغ ۱/۳ میلیون دلار ارزش دارد. خانم شیرین عبادی فارغ التحصیل دانشگاه تهران از رشته حقوق است. پس از این که جمهوری اسلامی، پای خود را در حاکمیت محکم کرد، ده ها هزار نفر از دانش جویان و استادان دانشگاه ها، کارمندان ادارات و کارگران فعال سیاسی کارخانه های مختلف را اخراج، زندانی و اعدام کرد؛ از جمله خانم شیرین عبادی را نیز به عنوان یک زن حقوق دان، از مقام قضاوت برکنار نمود. زیرا که زن در اسلام و تفکر ارتجاعی و غیرانسانی و قرون وسطایی سردمداران جمهوری اسلامی، نمی تواند «قاضی» و «رهبر» باشد.

اعضای کمیته صلح نوبل پنج نفر است که اسامی آنها و شیوه انتخاب شان همواره مخفی نگاه داشته می شود. اعلام پیروزی خانم شیرین عبادی، در میان ده ها نفر کاندید جایزه صلح نوبل مانند پاپ، رهبر کاتولیک ها، هاشم آغا جاری از اعضای مجاهدین انقلاب اسلامی ایران و... حیرت و تعجب جهانیان را برانگیخت و رژیم جمهوری اسلامی را دچار شوک ساخت.

خبرگزاری فرانسه، دقیقی پس از اعلام نام خانم شیرین عبادی، به عنوان برنده سال ۲۰۰۳ جایزه نوبل، اولین خبرگزاری بود که با وی به گفت و گو نشست. خانم عبادی در این گفت و گویی اشاره کرد که از شنیدن این خبر شوکه شده است. وی افزود: اعطای این جایزه همه ایرانیان را نسبت به دموکراسی تشویق می کند. خانم عبادی گفت، جایزه ۱/۳ میلیون دلاری هیچ تغییری در شیوه زندگی او ایجاد نخواهد کرد، مگر این که مسئولیت او را در دفاع از حقوق بشر و دموکراسی را دوچندان می کند.

خانم عبادی، در یک کنفرانس مطبوعاتی در مقر اتحادیه حقوق بشر در پاریس شرکت کرد، گفت: در حال حاضر تعداد زیادی از افرادی که برای آزادی و دموکراسی در ایران مبارزه می‌کنند در زندان به سر می‌برند. وی ابراز امیدواری کرد که هر چه سریع‌تر زندانیان آزاد شوند. وی تصریح کرد که آزادی بیان و آزادی هر چه سریع‌تر افرادی که به خاطر نظرات‌شان در زندان به سر می‌برند مهم‌ترین و بیش‌ترین درخواست و اصرار است. خانم عبادی همچنین مخالفت خود را با اعدام نیز اعلام کرد و گفت، زمانی که زندانی را اعدام می‌کنند، شانس اصلاح را از او می‌گیرند. خوشبختانه در این کنفرانس خبری از عوامل جمهوری اسلامی و سفارت این کشور در پاریس خبری نبود، بلکه مخالفین رژیم مانند آقای کریم لاهیجی دبیر اتحادیه حقوق بشر در این کنفرانس حضور داشتند. زیرا که اعطای این جایزه به یک زن ایرانی آزادی‌خواه و سکولار، قطعاً نمی‌تواند سبب خشنودی رژیم ضد زن جمهوری اسلامی باشد.

خانم شیرین عبادی ۱۱ جلد کتاب، به ویژه در زمینه دفاع از حقوق کودکان و زنان منتشر کرده است. او همچنین در هفتم تیر ماه ۱۳۷۹، به «اتهام» جعل یک نوار ویدیویی که در آن برخی از رهبران جمهوری اسلامی، به دست داشتن در حملات فیزیکی به مخالفین و تجمعات متهم می‌شدند محاکمه شد و در بند ۲۰۹ زندان اوین، زندانی گردید. وی، این زندان را چنین توصیف می‌کند: «... بعدها که مبتلا به بیماری گوارشی شدم، فهمیدم که آب جاری در لوله‌ها، از آب تصفیه شده شهر نبود. بلکه از چاهی که در آن نزدیکی حفر شده بود تامین می‌گردید. شب از فریادهای زندانیان که قرص خواب بیش‌تری طلب می‌کردند نمی‌توانستم سر راحت به بالین - که چه عرض کنم - بلکه بر روی کیف دستی‌ام که به جای بالش استفاده می‌کردم، بگذارم». (مجله پیام امروز، شماره ۴۳، بهمن ۱۳۷۹) وی علاوه بر زندان، از فعالیت‌های حقوقی نیز محروم گردید.

باید به خانم شیرین عبادی و در راهی که او برای احقاق حقوق کودکان و زنان و در راه آزادی در ایران، گام برمی‌دارد و به همه انسان‌های آزادی‌خواه و سکولار و چپ‌تبریک گفت و در عین حال انتظار داشت که خانم عبادی مواضع خود را نسبت به گذشته صریح‌تر و شفاف‌تر سازد و به طور پیگیر در لغو اعدام و آزادی زندانیان سیاسی گام‌های موثرتری بردارد. مثلاً در اولین اقدام کمپین وسیع برای لغو اعدام خانم افسانه نورزی که به اعدام محکوم شده است را سازمان‌دهی کند. شکی نیست که انتخاب خانم شیرین عبادی، برنده جایزه نوبل، خاری در چشم رژیم جمهوری اسلامی است. اما از زوایای مختلفی می‌توان به انتخاب اعطای جایزه صلح نوبل نگرست. مسلماً این انتخاب تنها انتخاب فرد نیست، بلکه در عین حال جلب توجه جهانیان به سیاست‌های کشوری است که فرد انتخاب شده شهروند آن کشور است. بنابراین سیاست‌ناظر بر کمیته اعطای جایزه نوبل، سیاستی است که از سوی کشورهای اروپایی در راستای سیاست‌های اقتصادی، سیاسی و نظامی‌شان تعیین می‌شود.

تاریخ اعطای جایزه صلح نوبل، به سال ۱۹۰۱ برمی گردد که تاکنون به شخصیت‌ها و مقام‌های سیاسی، علمی و فرهنگی که با فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود در سطح جهان معروفند، اعطا شده است. برخی از این شخصیت‌ها به عنوان رهبران سیاسی و موقعیت‌هایی که در حاکمیت‌هایشان داشتند حتی اگر هم منافع اقتصادی و سیاسی‌شان ایجاب می‌کرد، گام‌های نیم‌بندی به سوی صلح برداشته‌اند، اما تمام طول عمرشان رهبری خشونت، ترور، سرکوب و جنگ و کشتار را به عهده داشته‌اند. با نگاهی به لیست برندگان جایزه نوبل، بین سال‌های ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۳، به طور نسبی می‌توان تشخیص داد که معیار انتخاب کمیته اعطای جایزه نوبل چیست؟

این جایزه در سال ۱۹۷۳ به هنری کیسینجر از ایالات متحده آمریکا، ۱۹۷۴ به سین مک برید از ژاپن، ۱۹۷۵ به آندره ساخاروف از اتحاد جماهیر شوروی سابق، ۱۹۷۶ به بتی ویلیامز و مارید کوریکان از ایرلند شمالی، ۱۹۷۷ به عفو بین‌الملل از انگلیس، ۱۹۷۸ انورسادات از مصر و مناخیم بگین از اسرائیل، ۱۹۷۹ مادر ترزا از هند، ۱۹۸۰ آدولف پرزاسکویول از آرژانتین، ۱۹۸۱ به دفتر کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد، ۱۹۸۲ به آلوامیردال از سوئد و آلفونسو گارسیا رابل از مکزیک، ۱۹۸۳ به لخ والساز از لهستان، ۱۹۸۴ به دزموند امپیلو توتو از آفریقای جنوبی، ۱۹۸۵ به آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای و فیزیک از ایالات متحده، ۱۹۸۶ به الی وسل از ایالات متحده، ۱۹۸۷ به اسکار آریاس سانچز از کاستاریکا، ۱۹۸۸ به نیروی حافظ صلح سازمان ملل متحد، ۱۹۸۹ به دالایی لاما از تبت، ۱۹۹۰ به میخائیل گورباچف از اتحاد جماهیر شوروی سابق، ۱۹۹۱ به اونگ سان سوکی از میانمار، ۱۹۹۲ به ریگو برتامنچو از گواتمالا، ۱۹۹۳ به نلسون ماندلا و اف، دبیلو دکلرک از آفریقای جنوبی، ۱۹۹۴ به یاسر عرفات از فلسطین اشغالی و اسحاق رابین و شیمون پرز از اسرائیل، ۱۹۹۵ به جوزف روتبلات از انگلیس و کنفرانس بررسی مسایل جهانی، ۱۹۹۶ به کارلوس فیلیپ اگزممنزبلو و جزراموس هورا از تیمور شرقی، ۱۹۹۷ به جودی ویلیامز از ایالات متحده، ۱۹۹۸ به دیوید تریمبل و جان هوم از ایرلند شمالی، ۱۹۹۹ به پزشکان بدون مرز، ۲۰۰۰ به کیم دای جونگ از کره جنوبی، ۲۰۰۱ به کوفی عنان از سازمان ملل، ۲۰۰۲ به جیمی کارتر از ایالات متحده و در سال ۲۰۰۳ به شیرین عبادی تعلق گرفت.

با امید و آرزوی موفقیت هر چه بیش‌تر برای خانم شیرین عبادی، و با این انتظار انسانی و اجتماعی از وی به عنوان یک حقوق‌دان، نویسنده، فعال اجتماعی و اکنون یک شخصیت جهانی دارنده جایزه صلح نوبل، در جهت لغو کلیه قوانین تبعیض‌آمیز، ضد زن، ضد کودک، گام‌های جدی بردارد و همواره برای تحقق آزادی بیان، تشکل، آزادی همه زندانیان سیاسی و لغو هرگونه شکنجه روحی و جسمی و اعدام بکوشد.

۱۱ اکتبر ۲۰۰۳